

ACC. N:R M. 14218 : 1-59.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Alma Nilsson, Forshult
Härad: Albo Berättare: " " "
Socken: Heathelöv Berättarens yrke: förest. för äldreund. hem
Uppteckningsår: 1956 Född år 1875 i Heathelöv

Emigration. s. 1-59.

LUF 103

Luf 103
1.Emigration.

Under 1880-1890 talen ut-
vandrade mycket folk från min hemsocken.
Personligen har jag hemkommit många.
Själva hade jag tre äldre av min a syst
Om som utvandrade 1887, 1889 och 1892. Dess,
så väl som den stora mängden av emigranter
rekte till Nord Amerika. Endast i en fam-
rente en brudbok härrar från Harsby i
Thale för till Australien, en utfattig f d
storbord-familj på 6 personer för till Syd-
Amerika Brasilien. De flesta som
emigrerade var ogift ungdomar i sin
bästa ålder, de något äldre voro oftast
fattiga hemmansägare eller hantverks-
rejsa i sämsta fall ännu tognare.

Den som var välbergad för säson-
4 till Amerika, men som hade en sam-

Gemensamt mål: att förljåna pengar
sunder kortast möjliga tid, samt återkam-
ma till festerlandet, helst köpa en egen
gård eller säteri. När på 1880-talet re-
man sålles i stora sällskap utan mer än
och en, en till ex. från en kate inom 100-
ken och 2 från en annan, men komma till
Västlands järnvägsstation stötte många
till från närgränsande socknar från hela
häradet, på så vis blev det stora sällskap
på 15-20-talet resenärer tidvis ännu
fler och sänder ärets vår- och hösttider.
Just då, när tjänste-året var slut, påse-
de det bäst för pengarna.

Orsaken till emigrationen var
att många, utlida rådde arbetslöshet
varför många tvingades söka sin ut-
komst utan lands. En religiös

skäl reute ingen, alla var höghyrtligt
intresserade, och kyrka hade de ju här.

3.
Ingen reute heller av dessa politiska
skäl, fast en och annan nog tyckte, och hände
sig alltså som människor, därför att han
såg de rötrått — men si i Amerika,
där fick de t. o. m. röta vid presidentval.

Ja, man skulle helt enkelt visa de
lotta bönderna och di rikke: att de kunde
reda sig utan att krusa sig till arbete.
hos dem, men framför allt reute man för
att få bättre betalt för sin arbete.

3.
Kring — troligtvis 1886 höjdes
värnplikts-tiden till hela 21 dagar
och då tyckte många starkt emot
att detta var rent på tok, en vis
diktades här om där en vers lydde: "Ja
9 dagar det är tioräckligt — men 20

dagar det är förskräckligt. Därför för
en och annan till Amerika. Någon ung
man gäste för att slippa ansvaret för
det barn han ställt till världen, eller
för att und^{slippa} tingen^{slippa} svara för misshandel
i något större, eller mindre mått.

Många Lockades av släktingar som vist-
ades i Amerika, de erbjöds s. k. fri-
hetskert (ja, med tiden skulle den betalas)

"Svenska Tribunen" var en mycket ty-
lig tidning som svenskarne i Amerika bruk-
ade prenumerera på, åt sina bekanta
i Sverige, denna var ännu ingen
direkt avstämt, men genom sin trevliga
och intressanta innehåll fick de hemma-
varande en viss kännskap — födelaktig
Sådan, om det nya landet, sedan syn-
tes ju på de gamla fotografier som

hur fint klädda alla var — ja, tänk-
a — ma — me! där var alla fruntimmer
klädda i hatt, sol-parasoll och handskar.
Männen var klädda i långa cyttor — rockar
parasol och damaster eller gammallocke.
I gator som alla berömdes landet, några
på grund av att de ej ville erkänna att
de misshagades därute, eller hade hemlängtan
och att det svåra innan man lät sig spår-
ket, vant sig vid den starka kylan om
somnaren, det för saken, men än van-
ligt hårt pressade arbetet, o. s. v. det tog
de med, av en eller annan anledning.

Inom skatlor mins jag derest ingen
s. k. Amerika-agent men sådana fanns
det var jag bekant, liksom att de var i
förlita hand, ombud åt ångbåtsbolagen
och såde blifven åt dessa och att de

ordnade så gott som alla betyg och papper
som emigranten behövde. Någon av bolagens
agenter måtte alltid ^{vara} närvarande när man
hötens sig. Det var nog många emigranter
som redan från barn domnen drömt om att
få resa till Amerika, men för de flesta
fästades beslutet senare, då de under
många år försökt få sin utkomst i hem-
landet, men tyckte inför de långa ar-
betslösa vinternar här, någon som inte
hade varit ute som hantverkare men blivit
ej med detta utan ville ha en lättare och
säkrare arbete, dessa ryste inlångt utan
att reflektera, möjligen hade de följt
någon kändes källa, så de utgav sig för
kunde resa. Biljetter var inte dyra, troligt-
vis 85 kr från den svenska hamnen till
Boston eller New York. Den hantverkare

ACC. N:R M. 14218:7.

de sålde sina nya långstövlar, sin klocka
eller lante 20 kr. om en svägers eller bekant,
och kom på så vis öres. I sin egen bror som
21 årig pute på våren 1887 arbetade som
järnarbetare på Vilans verkstad (mekanisk)
i Lehestenstad hade själv sparat i kassan till
resan och för därefter därefter till St. Paul
i Minnesota, utan att undersöka var mor
om detta, förän han landstigit i Amerika.

Han hade inget bratt/gjort så han behöva-
de ej kyssa, men ville spara mor, —
som var änka, att den oro och sorg som
han icke skulle drabba henne att han
vinte om resan, mor hade nemligen
en yngre bröder som år 1854. pute till
Amerika och gick igenom förhållande
svårighet där. Han fruktade alltid
att någon av hennes barn skulle

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7

ACC. NR M. 14218:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

behöva genomgå något liknande; därför
kallade han honom = min bror, utan att nämna
till honom, för erkännande av tillstånd.
sin värdplikt hade han genomgått
men stödd ju — som det heter i "Boll-
arna" till han var 40 år, och hade ej
utan hängigt löfte (vetket ingen
mekades) från att resa. Han skaffa-
de i stället — som brukligt var,
Agentens honor. ett falskt bevis,
i Valmø, det koutade 80 kr, många
pengar på 1880 talet. Sen hade han en-
dast ett s.k. präst-bevis = ett präst-
bevis med åldersbevis och hemorts-
bevis som Skatelövs-prästen skrev
ut. Detta hade han med sig i tre-tio-
stad, han var Mantalskrivaren hos
hemma ^{i Skatelöv} hos ena, sådant prästbevis

ACC. N:R M. 14218:9.

Sändes honom nytt parje år. Min bror
rekte till en f. d. arbetskamrat i H. Paul.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9

Denne som lovat skaffa min bror ar-
bete hade själv blivit arbetslös strax efter
det han hitt min bror hemma — och som
följd av arbetslöshet rent väntar ut.

Se till sikt hur det gick för min bror.

Förhållanden för resan. Dessa år/det-
tens skildrade här, dock den både
eller. Torpare som rekte han höll auktion
på sina ägodelar samt förmandlade
med han egde i pengar, lät måla
upp en gammal klädkäpta eller rent
av köpte en s. k. Amerika-koppat av plåt,
med järnkula och lås, till en pris av 10-12
kronor, kanske 2 sty. av familjen var med,
och naturligt rekte först familjefadern

Och sånde sedan efter en, ä två av de äld-
sta barnen så fort de blev 18-19 års al-
der, till sitt hustru och de yngsta barnen.

Packningen bestod mest av gängkläder,
måhigen några mönner från det egna
eller kardonskemmet, rakknivar och
en och annan stark läggekni med flera
lett, några fotografier, konfirma-
tions-biblen eller nya Testamente,
en gammal flat brännrens-platta
med inskriften den tredje som skipper,
som kanske varit länge i släkten.

Ön hustru var med packade en par
fjäderkuddar, tunnslakan och någon
fiet, samt några helinne-textiler.

18. Sin bror som reste 1887, hade med sig
en del välgjorda, egna verktyg, som
han med tanke på gesämsbehovet

ACC. N:R M. 14218: //.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

//.

sjöhu, med sin kapps tielätelse, kinnerkast
på öns-tid (dessa sålde han sedan
under sin svära, förtä tid i Amerika.

De flesta hade väl en haerstop bränn-
-vin med — mot sjönjukan och kem-
sjukan. Oles! Äu många sålde sina
klockor = fickor berodde på äü hemvända-
de svensk-Amerikanen brukat säga äü
de svenska klen var skandaliserade i
U.S.A, då de endast guldur. hille man
köpa en svensk (d.v.s. ett sv. svenskar dit för
ur) så var de mycket billiga, endast 50 cent
för. Kläppa (= 12 kanner?) ja, de voro lik-
som de gröna sandiga små-säckarna
idåliga representanter för gamla landet,
de betänkade (= små-säckarna) kallades
— mot en sina landsmän, för Grin-
han-a-må-säckar (Grin-hane = den svensk

som ännu ej lärt sig ~~svenska~~ engelska
språket. Den nya besättnings öfver där
ute kunde juut ingen av allmogens hufvud-
män, men de hade adress — åtminstone-
tis någon bekant, som tog emot dem
— mer eller mindre hjärtligt. Sen fick
de oftast omedelbart arbeta genom deras
hjälp, ja d. v. s. från till sommaren 1887.
Då rådde den största arbetslöshet som en-
man broders berättelse föreligger i H. S. A.
Och juut den våren kom han dit.

Ja, vad språkkunskaper som — han
sen på 30. skaffade sig här i landet be-
stod dessa i ett obetydligt litet Lexika-
= en slags översätt-ordlista, som t. v. &
hur man betälde mat på en s. k. salong,
bröd, tvål, m. o. s. v. Men broder
hade vid sitt inträde på amerikansk jord

lite resurser och kunde en obetidlig tynna,
det fanns nämligen mängder av tyska emi-
granter öfver allt.

Fertlighet för Amerikan. Denna var inte
stor men den som skulle resa besökte
genetiskt den varmest belägna staden
för att ta farväl, detta blev oftast en sorg-
sam och anskedd. ingen tänkte då på den
snygga glädje stunden utan: "hur
är det när vi räkas näst? Skall vi ana
leva till dess? Flera ungdomar som mest
betraktat varandra med skämtlig händelse
då, varmt och med saknad den gångna
tiden — av egen erfarenhet vet jag
detta. Innan fram vid cirkelkeftet var det
ett stort väntande att resa åt Amerika,
den som putsade sätta allt på spel.

Den dagen färdens enträddes brukad

släkt = föräldrar och syskon, eller make och barn, samt de närmaste granarna, gå ner till låget vid hemstället jämte vegetationen för att ta adjö. Oftast blev det en kort gråtande, mycket liknande en jordfästning. Resenärerna bar oftast en eller flera små buketter av "Mors" myrten, eller balsaminer, med de färder under maj månad innehåller buketterna en par perle pryglor (perle-hylla dunt) och möjligen en luren skina eller pengit-lilja. Det var första gången i livet som dessa resenärer pryddes med blommor, ty på denna tid har ingen blommor vid konfirmation. Det påstods att skolan var svårast för de som nu återvände till hemmet, några som ville leva upp på skapet och som kanske mest gäta med till låget av nyfikenhet — både då

skämtsamt: "ja, så går det med våra vän-
ner: antingen gifter de sig, eller dör de,
— eller far de åt Amerika. ja nog var
det smärt samt också för den bortfärde.
men denne fick snart något nytt att se
på, nya bekantskaper, nya bilder där
läget "ilade" fram, men för de i hemmet
sörjande fanns endast minnet av den
bortfärde, och oftast var det någon
i hemmet, eller kanske på landsvägen
utanför stugan, som sände sin härd
— kanske med en godhetens för-
spännt med en par trögkorda oxar, så
på lauret och häng en Amerika-resa,
dessa voro många på den tiden, och det
synes som om de voro mest aktuella
just vid några Amerikaresor.

Många av dessa Amerika-resor

gick också i marschtakt, och lämpade
sig därför utmärkt som gånghår. Man
njög ju ofta på vägarna — för i tiden.
På kväarna ansågs sjunga — ett lek-
som en sämning. Man var ej så rädd för
mörkret då, man den som höjde ökar den
han njög alla tider på dygnet.

Utmärketens inställning till
emigrationen var positiv, man hoppades
det bästa, var det en odåga sällsamt-
e, som inte sade dock någon: ja nu
kan han få läsa sig ut här.

Båtresan skedde så god som alltid
från Malmö eller Göteborg, resan från
hemorten t. x. Västerbotten till Nya
räknades kring 1890 talet till i punkt-
tal 8 veckor, den som för över Malmö
resterade antas över Norrjörn till Eng-
land.

land beräknad till om Nordjör 2 dygn
 sen tågresa genom England till
 — ja — tråkigtvis Helt? därifrån derifrån
 till Newyork. det de kom på 7-10 dygn
 ut beräknade på väder och vindar, isberg
 m.m. Men nytt. Tida Hammasgreen rulle
 med Lapsad-liniens ångare Valer stik
 den 2 december 1889, hela attlandfärden
 medde kunde det härhögst väder kan sken
 hem att njön låg klar som en spegel, och
 varje dag dansade passagerarne på däck,
 denna tur tog den kortaste tid som det-
 tils förhållande menligen endast 6 dygn
 och 3 timmar. Så fort båten lade till i
 Newyork avsände Ingbåtsbolaget en
 delvis tryckt, brevskrift till alla passag-
 ernas målsmän eller anförare som
 lemnat sin adress. Ätså tog det

Månader innan de hemmanstrande fick
veta hur resan gått. Inte så många av
resenärerna stannade i New York utan
fortsatte väster ut till Kansas.

Länga stannade i Chicago, dit de hade
3 dygns järnvägsresa, andra: där-
ifrån alla mina systrar fortsatte till
St. Paul, dit det tog 3 dygn, ä tank-
-a-na-me! Tågen i Amerika gick be-
man ä da! St. Paul hade redan då
på 1880 talet en sk. tillväx-

stad: Minneapolis där det fanns gott
om trevlar, och där mina systrar sökte
upp flera t. o. m. hemsocken-boar.

Något amerikabrev att komma
åt folkslivsarkivet har jag tyvärr idel
men genom mina systrars brev kom
till deras moder, och sedan till mig

Kan jag lemna fullständigt sannings-
enliga berättelser om både deras, och
andra svenskar, mottagande, och
arbete i U.S.A. Min bröder far Hammar-
gren kom nemlig en hem på en 6 må-
naders besök i hemmet efter 3 års vistel-
se i St. Paul, han berättade då utförliga-
re än vad han kunnat skriva i brev
hem: om just hur han — och många
andra svenskar, och andra utlänningar,
hade det under sin första Amerika-tid
på 1880-talens reita tid.

Först måste jag dock säga att det
tycks ha gått något så här skapligt
för många, efter denna tid — Liksom
före, ty det var många portanvinnin-
gar som anlände till Sverige och särskilt
till Skåne län, med en summa av 5 daler

= dessa kom hit värlade i svenska pengar
 och utgjorde 15.45 (om jag minns rätt) = 3.15
 pr. dollar. Ja, detta räckte till en ny
 stor-stil och psalmbok till församlingen
 samt ett par nya glasögon som de
 kanske länge brukat sig eller lite nya
 tapeter till stugrummet, kanske ett
 konfirmations-klänningstyg till lea-
 agrets, samt fört och sejt $\frac{1}{4}$ kaffe-bäns
 och $\frac{1}{2}$ ~~h~~ loppsocker och några styvers-
~~h~~ ¹Wete-bäns. Sen putades och pröva-
 des inom familjekretsen och man gladdes,
 även grannarna gladdes. — Öttrina-
 store så länge kaffet räckte, ty då blev
 de alltid lydnad av detta. Min mor
 barh fortsatte i flera år med att sända
 hem 5 dollar = var, eller varannan
 månad till mor — och mig, som då vilade

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

21

Uistades hemma (onin onor som ju var barn-
ononka började nu åldras hon var född 1834
man tjänstgjorde ända fram till sjukhuset
behövde sinnet sin den bästa hjälp och använd-
nad de dygn hon ej var på sjukhusök.]

Tante och Amerikafarane sände väl så regelbundet hem pengar, men väldigt många var det, och särskilt till högtiderna, de som sände mindre än 5 dollar hade det i. — I. dollar i Lössen och det hördet högt såsom av att något sådant blev försvann på vägen (för min personliga del har det dock hänt 1 gång att en 2-dollar — som min sytts Tida

Hammer og en stude mig aldrig kan fram.)

Trat. Luis Armas y otros

Id Skatels-66 ar sände hem synes obetydliga för multens förhållande,

Var dessa tus god hjälp för de hemm-
-varande och det syntes t.o.m. på de
hem som hade anförvanter i U.S.A.

Denna uppmuntrande åtsikt kom också
ett slags positivt intryck på de hem-
mansvarande, man blev både stolt och glad
samt sökte på att såu bättre på det alla
hemmet — ty nu kunde man se deras
barn eller anförvanter i U.S.A. hade det
så fint, så fint, och juut därför ville man
såna efterlikna dem. Och ville hålla
så rent och städat som möjligt, och
nu gick det lättare än ex. klura golven
sen man hade rätt (röd tv) att köpa
sig en redig klurbock, i slapp än så
med den elaka gränthukan. Ja den som
hade ögonen öppna — den som såg dessa
små framsteg på stundarolen i de små

enkla hemmen, länk och hennorna
sedan stöet visade varandra: Lax den
nya smäljerska eller galvaniserade
Wattenspannen som nu — Ladd vare
densa 5-2- eller 1. dollar hemmat
håpas, och uthejtar mot den gamla tenge
Lrå-Watten-spannen.

En och annan fick ju motaga hela
100. kr från U.S.A. men inte så ofta då.

Mig synes det som de flesta utvandrarnas
utjämt — ännu efter många år,
hant sina rötter fästade i hembygdens
jord, men många lät aldrig höra av
sig, till anhörigas stora sorg, förmodligen
hade dess misslyckats i det nya landet
och ville ej bli bekantade av sina släktingar
betraktare. Det var ju många ej fullt utvecklade,
s. 3 föra, som också ruto ut. Dessa var en del.

Emilaka Kempel.

En dagsverks-

torpare under Sjölög-

gods. Sålde sina båda kor, och sin obetyd-
liga jordbrukets redskap. Fick s. k. fri-besett
från Mykon i Port Land (USA) för vissa
delt. Hörde en hammare till hustrun och de
5 barnen i stuga i utkanten av Grimlö-
by. Där de fick leva — till stor del på boppar
av maken och fadern. Kunde komma sända
dem pengar, eftersom de hade och som hustru-
ren var både arbetsam och sparsam, förtjä-
nade hon — och barnen (så fort de vågade bli)
delvis till livets nöd. Mannen sände
samtidigt hem varje cent han rim-
ligt vis kunde undvara, och hustrun
satt de flesta av dessa i Skatölös
sparbank, där ränta och förnyat kapi-
tal växte. — Fer cirka 10-12 år i

Fjärran Land återvände f.d. torparen
Galle på n:1. Hem till de sina, och köpte
ett fjärdels mantal, eget hemman
benämnt Hengerstorp i Skatelöv
socken. Han kunde då betala — åtmin-
stone största delen av köpesumman, och
såga upp gården (= kreatur, redskap och
sådana) (utsåde), hela familjen var frisk-
a liksom han själv, och kunde
nu arbeta på egen gård.

Det finns flera sådana ex. — Men
några precis sålebröds-dagar sade
han = var, sig sj haat i U.S.A. och mycket
arkute krävde den många stembundna
gården nu i Hengerstorp adress
Ljersnäs, det gick dock bra, och
med tiden blev det ädels sonen
som köpte gården (alltså tråkiga år i släkten
än).

En annat k. En fattig och skuldssatt små-
bonde från V. Torsås (genom socker-
hus Skatulan) repte på 1890-talet till U.S.A. för
att förtjåna pengar att klara sitt pyfotek.
Och en teckna med, han lemnade då 3-4 barn
samt hustrun ensam, på den enligt be-
lägna gården, till sammans med endast
en dräng, som skulle sköta jordbruket.

Det gick mannen väl i Amerika, och
efter 2-3 års kintelse där, skrev han att hustrun
skulle sälja gården, ta barnen med
sig och komma öfver till honom, ty man
skallade sig ha mycket bättre där,
än i Sverige.

Under de ensamme åren hade
småttid hustrun öfverflyttat sin
kärlek från maken till — den trev-
lige arbetskamraten på åker och

Äng" och — nu var hon med ett barn, som denne var på tre.

Nu grep förtrulnaren henne, och efter att ha sökt hjälp med porter fördrö-
mning av den så kallade kloka Jo-
hanna i Skatelöv, men nekats,
gick den förhållande arma kvinnan
direkt från den kloka, ut till järnvägs-
linjen mellan Grimslöv och Veilanda,
enväntade tvärsåget och kastade
sig. Mitt framför det framryckande
tåget, sårades hon döds.

Som märks vara inte alltid de långa
skilsmässorna mellan makar
är görande och ut jag flera
st. Där mannen fört ut och sen
hänstet hustru och barn och de lydi-
ligt återförenats, i Amerika.

Vad de nya invandrare försörjde sig med?

Oftast måste de ta vad arbete som bjöds.

Den som var yrkeskunnig sökte ju i första hand få det som var lämpligt för honom, men det var endast en fåtal som lyckades därmed, många den som hade en viss utrustning därmed, och som var välkänd av sin omgivning kunde skaffa den plats som denne = svensken önskade. Ex. min

Yngste bröder som fört reite ut, hjälpte som cirka 3 år senare en 3 år äldre bror in på samma fabriksarbete där han sjöer arbetade. Den äldre brodern lyckades dock i med den starka hustrun innan arbetaden utan blev av lägre ordinerad en annat rörligt arbete. I brist på annat måste han då arbeta vid en slakteri, en för honom synnerligen motbjudande arbete, han blev

ACC. N:R M. 14218:29.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

29.

Och så yrkte, delvis på grund av vintern-
st. han dog mågat å senare. En f.d.
hemmansägare från Thalelör som min
systrar besökte i deras hem i Mönneåpöle
berättade i en klack-och-vattenledning,
en mindre hälso samt arkte. Denna hade
mått sälja sin faderneärvda gård i hem
landet på grund av borgesförhållanden
åt sepp-bröda. Han reste till USA på en
slipp, gå dagvarke hemma hos sine
f.d. hy-bor. Hatten och barnen = bälgen
komrades i en stuga, som grannar till
min/mor och mig! Efter 3-4 års kortvaro
sände han till till de båda konfirmerade
barnen, några år senare till hustrun och
de afrika. Men nu omkring 1890 körde
han till till åren kortat 60 och kände
sig gammal och utsliten, men hade dock

efter stor möda samlat sin familj vilken
nu kunde bidraga till familjens uppehälle.

År 1887 då min yngsta broder kom
till U.S.A. repte han direkt till St. Paul där
han — som han trodde hade en f.d. arbets-
kamrat. Väl framkommen dit mötte
ej denne vid tåget som väntat var.

Min bror följde dock med resande-ström-
men ut till järnvägsstationen. Och
visade kamratens adress för en polis,
denne läste, samt pekade upp åt staden,
sen inget mer. Efter någon stunds vand-
ring visade han ännu adress lappen för någon
som han tyckte så vänlig ut, men alla
bara vinkade och pekade upp mot staden.

Helt lifig fick han se en skomakare
vilken såg vid sin uppdraget färdig
invid tvättsaren och arbetsst., men bror.

visade då denne adressen och Lät Genom-
tecken förstå att han såkte någon.

Skomakaren försökte beskriva vägen
som angavs på adressen. Men bror hörde
då att denne skomakare var tysk, men
hade väl varit länge i U. S. A. ty tyskan
var mycket uppblandad med engelska,
men på grund av att min bror kunde
lite tyska fick han lite beked av den
andre, och hittade verkligen till den
adress han såkte, men möttes av det
tråkiga svaret att hamrsten han såkte
just en par dagar tidigare rejt väster
ut. Nu stod altså min bror här
ensam med endast 80 cent (som han
fått sig tillvårlet på låten), han var
hungerig — och till en efter den 3 dag-
ars långa järnvägs-resan väntan utar

mat (obs! På båten ingick ju kosten i biljet-
ten men inte på järnvägen.) Nu stod
han också här vid resans slut med en-
dast 80 cent, och vände sig ingen råd.

I ett mylt-fönster med en öppen butiks-
dör (som där då brukades) såg han några
ull-bröd, visade sedan 80 cent samt
pekade på bröden, biträdet slog en
2-3 i ett papper lemnade honom detta
samt tog endast den ena av 10 centlarna
och gav honom litetvåt några, eller någon
cent tvebaka. Men blev förvånades över
brödets billighet. När åt han sig ande-
les små av dessa bröd, och fortsatte
tvebaka det där f.d. saenk-hamrater
boet, och fick då — av en händelse
röka en reng saenk tjänarens
själv nyss kommen från Sverige, nu

33 arbetade hon i en Amerikansk luddad och
mycket omeniska-vänlig familj, med
sin hustrus hjälp kunde den blanda
flickan på neta var min bror kunde vända
sig i förtä hand till en litet Dansk
hölse som han personligen kände till, men
att för avläget för min bror att hitta
en på kvällen, han ordnade därför så
att hon tog tjänarinnan och hennes säng,
en i familjens sängkammare, samt lät
lädda åt min bror på — Golvet i flick-
ans rum övers denna natt. Dagen där-
på sökte min bror upp sin f. d. arbetskam-
rats f. d. logi, där de förklarade att denne
rent väntat det på grund av sitt militära ar-
bete. Därefter förtratte min bror till det
Danska hölse han fått upplysning om
kvällen förut, och med lov att på pantsätta

sin koffert med sina kläder och den förel
antelade verktygen, kentsade dessa dankar,
dessa tillhörigheter vid järnvägsstationen
och behöll dem mot mot och Lögj en vecka
framåt, dessa var mycket billigt endast 3.
dollar i veckan, efter en par dagar fick
min bror byta ut (sin kofferten) den bästa
kofferten som han nu gick iklädd) mot
en sämre som fanns i kofferten, och fick
nu lämna den bästa, i förhöll mot gyll-
nigare en veckas Lögj. Antså kunde
han nu gå ut att söka arbete.

På det lilla billiga hotellet fanns
uterlutande ständiga manier och med
dessa kunde han ju någorlunda samta-
la och på neta om arbetsförhållanden
och även — i enitaka fall arbets-
fällan. Först begav min bror sig ut

tin en av de största och mest välkända me-
kaniska verkstäderna som fanns i staden.
Men förqväner, befälet som han rådde bara
reite på husväg, gjorde en gest åt dörren
och gick ifrån honom utan att titta på de
munka betyg han rådde fram.

I flera dagar i ströcks porträtt han en att
söka arbete i de munkas tidningarna han
läste på sitt lopp, såg han hur stor arbets-
lösheten var — för tyfälet — han för-
sökte då ta vad slags arbete som helst, bara det
var hederligt, men omöjligt. En dag hade
han genom en dansk "ölycks-kamrat" fått
veta att vid en skaktningens arbete söktes
20 man dagen efter, lade dansken "ölycks-
kamraten" och men blev följdes åt det. Där
lingjade det, som var att de fiska arbetarna i
USA då, lika många arbetsredskap stal-

des fram som man beräknade arbetare, den som
föret fick tag i. Nu är dessa och behövs det han
räknades antagen, men bror som hamnat i
god tid — ja som länge stått utanför port-
en och väntat på att denna skulle öppnas,
fick tag i en järnspeå, men ganska var
det en vänd man som det det ifrån ko-
man, och stälde sig med baks, i ledet.

Sen var det bara att försöka på annat håll.
På dag fick den som föret uttalade honom
arbetslöse papper, och min bror en tvefälligt
arbete med att stenlägga en liten bakgård.

Dessa arbete skedd i just Helg-torsdag
= Huset: Himmelfärdsdag, som ju i Tånnar
var en helgdag, bara detta gjorde arbetet
motbjudande. Men måste för anläggningar
skulle antagas. Dessa var också min brors
fösta arbete i Amerika. De båda papper-

Arbetade med kläms, och på grund av den starka
a. k. h. m. måste de ha is-omslag på pannan,
för att ej träffas av solstrålar. På kvällen
var arbetet klart och till frukost heläta-
het. Och de fick 3 dollar vardera i anläm-
ning. Nu var pojkar glada ty nu kunde
de leva på dessa 3 dollar ännu en hel vecka
på sitt numrerade logi. Så förflöt flera
veckor under arbets sökande på alla tänkbara
ställen, med jämna mellanrum återvändande
sin bror till den berömda han fört av att
försöka. Men måttas bara av nej. Till slut
var han nästan rädd för att beröra dem
med frågan ty man hade börjat klanta
järnbitar efter honom = tecken på att här
har du inget att vänta. Varje dag hörde
han bland gäster på dansk-kollegiet
omtalas att de låtit i bildningen om

mängder av brott, samt jälmord som be-
röfades av arbetslösa emigranter. Själ-
v hade han nu sått sin verktygs samt pantsat
ut vad han ägde. Han var nu nästan färdig
Lad, något konsulat hade blivit sig hanse
ej i St. Paul och inte förtrodd han kanske
hellre än söka upp en sådant, stjåla
ville han ej — annars hade han i vå-
parn blivit omhändertagen av polisen.
han såg sig nu ingen annan råd än
göra som så många arbetslösa emigranter
gjort i de dagarna: hoppa i floden
(= Mississippi) han hade redan tänkt
sig från hvilken plats, men nu hade
han ej besökt den där stora kyrkstaden
på många akker och fick en engelske
än han borde försöka där en gång
38 till och — sedan, om han nu minnades.

hoppa. Också gick han till verkstaden
igen och — nu hade en ny, t. o. m. svensk
verkmästare kommit i den föregående
ställe. Men bror kunde nu tala ut med
denne, vilken också läste hans betyg
varefter han sade sig skola se, om de ha-
de någon användning av honom. Först tog
han sin bror med in på ritkontoret och
frågade — vnder det han lade fram några
ritningar: förtär du dessa? Kan du göra
så eller så? ja det trodde han sig kunna.
Därefter följde verkmästaren honom in
i fabrikslokalen, användade honom en
längd med skorstäd samt lammade ut
verktyg, men sade ingenting om hur
länge han skulle stå och fila här,
men det blev ändå tius arbetsdagar
mer, då synade verkmästaren arbetet

harefter, han sade: "Ja, vi får stanna
och arbeta här, kom igen så dags i mågen.

Det blev också så, och här på denna
verkstad arbetade min bror sin av-
brutet i mer än 30 år, de sista 20 åren
som verkstadsare, efter det han gått ig-
ennom flera kurser och aftonskolor m m.

Nej sagt om detta, men tillägger bara
att det gick honom väl, och redan efter
3 år hade han såd till en Sverige-resa,
hemkommen restancerade han värt
hem, både ut- och invändigt, lemnade
tillsäddligt med pengar till mor, till
alla utgifter för mat och bränsle inte
bara för sin personliga del utan till
oss alla 3.

Den svåra tiden utan
arbete i Amerika glömdde han ej, flera
gångar hörde jag honom berätta denna

för kläke och känner han brukade också
såga: Amerika är bra, men man hittar
inga pengar på gatorna där heller än
i Sverige, de som på en kort tid t. ex. å
skaffar sig en liten förmögenhet där måste
arbeta oerhört hårt inte använda sprit,
inte köpa utan de andra billiga konfek-
tions kläder, aldrig korts på sig några
månen utan bara tänka på att tjäna
dollar på dollar, samt sen resa hem
till Sverige, växla till sig svenska pengar
och få så väldigt många för sina dollar.

När 1892 när han var hemma på besök
kom kronofjerdingsmannen och krävde
han om efter böter för utebliven årlig mät-
ning 5 kr pr. gång = 15 kr. Men när
broz visade då papper på att han var

41 Amerikansk medborgare — död

Var det endast de o.k. föruts papperen
som erhöles efter 3 års väntelse i U.S.A. de
reita lemnas först efter 5 års opönmittlig
väntelse där, men det begrepi ej fjärdens
mannen, och min brors samvete teg
och lät fjärdensmannen gå. Obs! Rågen
var så alltså som var i hallarna
= intill 40 år måste antingen själva besöka
dessa sockensmönstringar eller också ge-
nom ombud styrka att de kunnat ligga
leva, men väntades på anlägsren ort
innan Sverige, till utlandet hade
de ingen rätt att resa. För att mer
tala om min bror, så har han under alla
dessa år ständigt uppehållt kontakten
med mig och senast nu till julen fick
jag ett välskrivet kärleksfullt brev samt
20 dollar i julklapp, han blir 90 år i höst.

Emigration till Brasilien.
På 1880 talet. Från Skatelöv.

Endast i ett fall minnes jag sidan.

Det var en f. d. rik, och högmödig bonde
från Skemslövs by, acemant kallad
Anders Johans i Skemslöv, som satte till
Brasilien med hustru och barn samt —
— tjänarinnan. Förut hade friika pojkar
— alla minderåriga hade familjen
en vanför flicka som var oförmögen att
flytta sig ens från en stad till en annan
som fanns i jernst. Tjänarinnan hade i
sin tur en "G-äkt" dotter då i 10-12 års
åldern denna utbildades hos mormodern
en mycket fattig ensam ättka, i en när- och
stuga på Skemslövs gård.

I motsatt till Amerika, agiterade

Brasilienarna väldigt för sitt Land, och
nem som ville — ända till medelåldern.
— kunde erhålla — åt mestadels den stor-
del — fri resa dit, mot vickor och bo-
sätta sig på ett bestämt område, på Landet
som regeringen = staten anvisade. Sedan
skulle emigranterna själva odla och byg-
ga. Helst ville brasilienarna ha hela
familjer eller res-sällskap. Anders Johan
skrev hem att resan hade varit besvärlig
men att de var alla välbehållna där.

Men ansåg att han gjort en dålig affär.
Han hade anvisats boplats på en av-
lägen ort, tack över huvudet på de
vinnerligen redan vid framkomsten.
Men sen inga möbler, utan sådana
måtte han själv smida ihop, så
de fick det nödvändigaste. Sen stora

Kaffert t. er ställdes med gaveln mot
q ölmot, han sätte sedan en kylla i denna
och använde den som mat skäp för att
freda maten från alla de små kyllor som
fanns i denna kylligt heta och fuktiga
klimat.

I hembygden talades mycket
ett om denna familjs stora svårigheter,
och efter böner om hjälp till återresa
till Sverige förbarmade sig hans släk-
tingar som var bosatta i grannsocknen

Västlanda, sig och sände familjen kes-
pengar hem, samt skaffade dem = familjen
bottad och arbete, hos sig, tillflykts i

Leindis Västlands socken. Hela familjen
hade överlevt både den långa resan
och de svårare ligen stora svårigheter
som då ate, till och med den van-föra
flickan levde. Det hördes dock ej av att

familjen repade sig socialt, utan efter hand som pojkarna växte till fick de med hjälp av övrig släkt underhålla familjen.

Den tjänarinnan som medföljt till Brasilien, kunde naturligtvis ej stanna hos den (riktigt man annars tänkt sig) utan tog plats i stor stad, trivdes väl där, ty hon sände efter sin dotter, när denna var 17-18 år.

Denna flicka hette Gerda Kell, (fadern var tysk) hon var skolkamrat till repp-
tecknaren av detta, förmodligen präst
Gerda Oksa fri — eller versam på
resan, men icke heller hon trivdes, utan
återvände hem, efter ett par år. Denna
flicka klagade endast på klimatet.

Yngon Skatelövs-bo repte redan
trots det goda erbjudandet, till

Brasilien.

Den unge brukstjänstemannen Hilja
från Haneberg, som i början av denna uppg.
öntas som emigrant till Australien: lät
aldrig höra av sig, inte på denna ort, så
han förut vittats några år. Ted en viss
resning talades om att man emellan
och det hemliga och långt anlägsna
Australien med sina regler och andra
nyttigheter (R.)

447
Till Tyskland emigrerade ett ej ringa
antal jordbrukare och mest främst
— unga familjer. Tyskarna agiterade
— liksom danskerna, genom utsända
agenter ofta frivilliga, icke tidigt
arbetet härute. Många av emigranter-
na värvades till de stora godsen kring
Veckelenburg, där de ställde sig fram
i sinnet lika stor fattigdom som

i Sverige. Redan från början i det nya lan-
det började svårigheterna med språket
samt de kronor som varje månad avdrogs
på deras lön — för de som fått försköts-
pengar till resan. De unga kvinnorna
(= meniska) vilka varit där, blev en
lång lista för de tyska männen, vilka uppf-
trädde som brölloren i världen, följden blev
ofta att kvinnorna återkom till hembygderna
med ett barn under hjärtat eller vid bar-
men, och därigenom föret utblötade på
kläder. De flesta av dem som kule till "Tysk-
land" voro förtän de ogifta kvinnorna, främst
i 16-18 års åldern. Huru dessa lityg ordnas är
mig obekant. Men jag tror mig kunna att de
ungas målsmän fick — till sammans med
den unge arkitekten skicka under att de tilläddes
att den den före, skrev under antäcksnings kon-

Kontraktet, sen behövde dessa pojkar inga fler
betyg mer än frejd och oflyktmens betyg.
Flere av de hemrvärande flickarna
hade trötta lidit moraliskt nedslag och
förde efter hemkomsten en mindre hedrande
vandring — dock icke alla.

Obs! Många flickor blev genom svenska hus-
stugor i Tyskland hemsända med sin — eller
sina barn, då de där anhållit om hjälp.
Så heft frisjona åt tyskarna voro de ej,
ty svenske konsuln förde dessa talan i de
lära — där sådant kunde ske. Dessa med
alla de havande tysklands-pigorna måtte ha på
gått länge, ty nu på 1880-1890-talen hade man ett skönt
— sant ord till om denna: Man sade t. ex. om den kvinna
som var i Grönens: den kan dra, eller har varit på
i Tyskland, man lyckönskade också en barns ännu-
känna när det var öfver, med orden: Välkommen —

hem från Tyskland. I början av 1900-talet
upphörde emigrationen till Tyskland, den
upphörde på grund av att ingen ville resa dit.

Angående brev som amerikanska emigranter
skrev hem så innehöll de mest bered-
ran över att det nya de såg därute.

Mången som i vanliga fall ej var en lögnare
blev dock detta i sin över att berätta om alla
märkvärdigheter i det nya landet, inte bara
för att de själva tyckte så, utan därför att de
ville glädja de hemmasittande med att de
hade det bra — de talade nämligen endast
om den lätta sidan. Ofantligt många
amerikanska brev har uppt. av detta. Läst,
åt andra personer, som på grund av ett
annat ej kunde uppfatta att vad deras
barn eller systrar skrivit, därför gav än

vet hur de sken: kemligen att mitt i aut
besörn om det nye landet och dess behag
kom det oftast en fråga om hembygden
: hur står den eller den? ska den eller de
resa åt Skåne i sommar? (till betlanden)
Va löcken hi om den nye prästen?

Ni gå väl te väghälet o' dansa som
vanligt om Lördagskvällen o. s. s.
Samt först a' reit: "Skiv mat, mat,
Ni behöven inte sätta på primörke,
Skiv bara ofrankerat på hovå-ät,
Då går säksee fram då, a' hi plä-en
(plägar) betals te brenbäran här.

5-9 Att och annat ongenhet ord mitt i en
Smålänstän till ex. ja va i går en
svenki köka då prästen predikta på
Menska, då va soligt, precis som hem-
ma, atom då att att rulle se oppr.

nå di Läte Fader Vår, ja tänkte då att
ni må, mina kära föräldra: så i hösten
hemma. Sen kommer det om Vår Strät
dit hon ska gå i kvällen å träffa Wenner
eller har sport att den eller den hemifrån
hor i samme stad för hon (eller han)
nu ciutas, denne svensken vill de säke,
å då ska di tala om "gamla landet".
ja hemlängtan lysor mellan rader-
na, efter något års vistelse i U.S.A, bland-
as de en flit engelska ord, då talar de
också att den eller den landsmannen har
gått (inte rest) till Nebraska, eller Kanada
o. s. v. Breven avslutade alltid i flera
temper, efter de tecken de hälsningarne,
och berättar om det nya landet — kan en
förtulen fråga om därblommor och
kräsen, som inte finns i U.S.A. Sitt: Godnatt!

Ex. på 1880-talens emigranternas öden i U.S.A., och efter återkomst till Sverige.

En skolkamrat till uppt. av denna, rante som 12-årig till en hantverks värkstad monter i U.S.A. för att bli porterbarn där hos moderns moster. Flickan heter Hilda Bergkvist, dotter till en brud i Grönåker, som hade omkring 10-årigt yrkande. Både föräldrar och dotter gladdes mycket över det goda tillfallet som bjöds. Med både respengar och en uppsatt präktiga kläder. Res-samskap var ordnat. Flickan mantränder emellertid såjdes olyckligt, blev tungsint och sjuk, till slut dömsinrig. Hon kom aldrig hem igen.

Två medel-
åldriga yrkare Anna och Magnus Sjö,
törpabönder från Sjöley gods, hemkom
på 1880-talet från U.S.A. efter mer än

20 års vintelse "käraste", hyrde en gemensamt
rum hos bekanta. Anna var fin som en
docka, med en undubbar häär med aut mig-
ligt som prydnad, samt tät flor för hätt-
a smicklet, stor guldbrosch, kraftig lång
guldkedja med hidsängande guldulor,
vänlig till sinness men lite stolt, hon talade
mycket om hur det "var dörut", som hon
actit benämnde Amerika. Hon lät bygga
sig en 3 rumms stuga vid Grimsöns järnvägs-
station, gifte sig — trots de många ären
omkring 60, med en 16 år yngre, hederlig
handlare Carl Nordström fr. Boden sjö by.
(Östas om sjön Åsnen.) Levde en lugnt och
stilla liv här i sin upbyggda stuga som
ändrats något, och där maken drev sin affär.
Hon talade med om att om hur bra
de sköt samma flidarna hade det r.

Storströmlare som berättade galna historier
om Alaskas guldgruvare var han det-
tagit — ja han hade prövat på västa
Aust "därute", från gruvarbete och skogs-
arbete i Kanada till lugnare lin som
dräng hos farmare i Minnesota.

Efter att han är som dagdrivare och pratmakare
i hemorten, återvände han till U.S.A. förmodlig-
en var pengarna slut då.

Vad mina egna syttans och deras övningars lin
Angår: så gifte min syttan sig med en inländare
en fjärrvägs-man, förtändare för en världens system
som då var okänt i Sverige, han ensam skulle och
ansvara för att världen skulle i rätt ord för de
400 Låg som på varje dygn parerade (naturlig
vis arbetades i skift.) Min syttan dog i barnsäng,
trots den härliga sjukhusvård. Det var förtida barnet.
Maken — som ej kunde smaka — skrev

Jenom en kamrat, han till vår mor: att han nu
förlorat en god dotter, och han själa den bästa
hustru som denna värld kunde ge honom.

En 22 årig son till min i U.S.A utbildade
bror, hade med stor försakelse från sin moders sida
fått studera till ingenjör, och stod nu vid
första världskrigets sista år färdig med sin
examen, samt betrodd, kallades att gå ut till
Frankrike för deltagande i Amerikanska kriget.

Efter några månader fick han återvända till U.
S.A. ty kriget upphörde, han gifte sig och fick
en son, en mycket begåvad pojke som studerade
vid ett kolleg till Arkitekt, strax innan han
avlade examen blev han utkallad till Japan
för att delta i Andra världskriget. Där ut-
bildades han till flygofficer — mot sin vilja.
Da hans farmoder = min svägerska dog 1947, upphörde
kontakten, hennes andra släktingar kunde ej menas.

Min yngste — men först av alla till Amerika anländ
brodern. Han som är gift med en amerik
ska, en förmögen farmars dotter som studerade
i St: Paul. De hade 2 barn, varav sonen som
många år tillbaka är drätsel-kamrer i Van cou-
ver (Washington) och gift med en Norge-ämbelung.

Dottern till min bror är gift med en Amerikan,
guldsmed och juvelerare med egen rörelse.
Häls. är hon en duktig affärs kvinna med
en stor, mycket välkänd damkonfektion
som säljer utslutande engelska och skot-
ska tyger och kvaliteter, vilka är mycket väl
kända i U.S.A. Tingen av min brors barn, ja
de är 2. Kan tala eller skriva Svenska, min bror
lade besvärlig och sett fört arbete i U.S.A. helt
helt men han. Hans arbete tvingade honom
där till. Det är tack vare den aldrig avslutade
korrespondansen med mig, som han ännu kan

förlåta menliga språket, om jag sänder honom
en teckning skrives han att det lönar sig, ej ty
han begriper ej de många och långa orden
som svenskarna. Läst sig till med.

En år tillbaka för mig: min bror tor outjämt
att Sverige nu 1956 är ungefär likadant som
när han var hemma = 1892. Han tor att det en-
dast är U.S.A som utvecklats socialt och eko-
nomiskt, till sin fördel. I breven anständer
han naturligtvis den gamla besvärliga
Värenders-dialekten, som knappast någon
medlångers omälänner, nu mera förlåter.

På grund av den oerhört svåra och stannig
a. Hjörnan över Atlanten när han sitta gången
reuter till U.S.A. har han aldrig velat återvända
för besök — inte heller med flyg, men mig har han
hjälpit på 1 års besök med flyg eller bil resa
vilket jag dock tackar mig till.